

משרד הרווחה
והשירותים החברתיים

ג'וינט ישראל אשלים
יחד בעשייה חברתית לסען ילדים ונוער

"מונולוגים מהחשיכה" - הנחיות לדיון

סדרת הסרטונים "מונולוגים מהחשיכה" נכתבה במסגרת תכנית מצוף להגברת איתור ודיווח על אלימות כלפי אנשים עם מוגבלות. המונולוגים נוצרו ככלי בידי אנשי מקצוע מתחום הפגיעה והאלימות, על מנת להוות מנוף לדיון והצפת דילמות העולות סביב הקושי לזהות, לאתר ולדווח על מקרי פגיעה באנשים עם מוגבלות.

הסיפורים נכתבו כך שיעוררו רגשות – כאב, הזדהות, כעס, הסכמה ואי הסכמה, והם אינם מהווים 'סיפור לדוגמא' כיצד יש לנהוג. לכן חשוב להציג אותם רק במסגרת הכשרה שמאפשרת עיבוד רגשי ומקצועי ומוודאת שהמסרים שיתקבלו יהיו נכונים.

רצוי שהסדנא העושה שימוש במונולוגים תהיה חלק ממערך רחב יותר של דיון על תופעת האלימות כלפי אנשים עם מוגבלות. חומרים, סדנאות ומצגות בנושא ניתן למצוא ב פרסומים אלה:

"ערכת מנחה בנושא איתור ילדים צעירים ובוגרים עם מוגבלות במצבי סיכון" – בתיה חודטוב ברכה, בהוצאת אשלים.

"איתור ילדים, צעירים ובוגרים בעלי מוגבלות, המצויים בסיכון להתעללות ולהזנחה – מהלכה למעשה" – ד"ר מרים מורבר, בהוצאת אשלים.

הנחיות לשימוש נכון במונולוגים:

- יש להשקיע מחשבה בהתאמת המונולוג לקהל היעד. לא כל מונולוג מתאים לכל איש מקצוע.
- יש לצפות במונולוג שנבחר פעמים מספר לפני שמביאים לדיון רחב יותר ולחשוב על שאלות מנחות, כיוונים ודוגמאות רלוונטיות לנושא המועלה במונולוג בפני הקבוצה הספציפית.
- יש לפנות זמן מספיק לצפייה ודיון במונולוגים. אם משתמשים ביותר ממונולוג אחד, רצוי לקיים דיון נפרד על כל מונולוג בפני עצמו. **הזמן המומלץ הוא כ-20-30 דקות לצפייה ולדיון בכל מונולוג.**
- המונולוגים עוסקים בנושא הפגיעה והאלימות ועשויים להעלות בצופים רגשות רבים, כגון כעס, חמלה, רוגז, הזדהות, עצב ולעיתים אנטגוניזם. יש לתת לגיטימציה לקיומם של כל הרגשות. מטרת המונולוגים היא להקצין דילמות הקיימות אצל כל אחד מאיתנו, תוך מונולוג אמנותי – תיאטרלי.
- לאחר כל מונולוג חשוב לקיים דיון פתוח ככל שניתן, ולאפשר לכל משתתף להציג את נקודת מבטו, וכיצד נגע בו המונולוג.
- לאחר הדיון הפתוח יש לסכם בצורה בהירה ומסודרת את הדברים החשובים שנאמרו ולהוסיף מידע במידת הצורך: מה אומר החוק, למי ניתן לפנות, מה נהלי העבודה במסגרת וכו'.

הצעה לנושאים ושאלות מנחות לכל מונולוג

"אם עץ נופל ביער"

המונולוג מציג את הקושי של אב בהתמודדות עם חשד לפגיעה בבתו. דוגמאות לנושאים מרכזיים איתם מתמודד האב:

- הקושי בהשלמה עם גידול בת עם מוגבלות.
- הקושי באיתור הפגיעה, זיהוי הסימנים והשלמה עם השלכות ההתמודדות עם הפגיעה.
- ההתמודדות מול המערכת ומול החברה.
- ההרגשה שהכל מתמוטט יחד עם הגילוי והצורך להתחיל לבנות את הכל מחדש.

"נרטיב"

המונולוג מציג את ההתמודדות הלא פשוטה של עו"סית במסגרת דיור שמתעורר אצלה חשד לפגיעה של עובד במסגרת, תוך ידיעה של עובדת נוספת. דוגמאות לנושאים מרכזיים איתם מתמודדת העו"סית:

- הקושי בהפרדת הסימנים ואיתור הפגיעה אם אכן הייתה כזאת.
- הרגשת הבדידות וגודל האחריות כמי שמחויבת בדיווח.
- תפקוד המערכת בטיפול במקרי פגיעה: המנהלים, עו"ס ע"פ חוק, חקירות מיוחדות.
- ההתמודדות מול המשפחה של הנפגע.
- הבושה: "מה זה אומר עליי אם דברים כאלה קורים במסגרת עליה אני אחראית".
- הקושי בדיווח על קולגות: "ואם אני טועה אני הורסת חיים של בן אדם".

"עבודת קודש"

המונולוג מציג את נקודת המבט של גורם חיצוני, שאיננו מכיר את עולמם של האנשים עם המוגבלות. 'אורח לרגע' רואה וחווה את הדברים. דוגמאות לנושאים מרכזיים איתם מתמודדת ה"אישה מהקייטרינג":

- העמדות החברתיות בהתייחסות לאנשים עם מוגבלות.
- הדיסוננס בין היראה והכבוד לאנשי המקצוע שעושים "עבודת קודש" לבין המציאות הלא פשוטה שהוא רואה.
- ההתלבטות בנוגע למקרים "האפורים" והלא קיצוניים.
- האם אורח לרגע רואה כל פגע? איך אנשים מבחוץ רואים את העבודה שלנו?

חשוב לסכם את הדיון בהצעות קונקרטיות לפעולה במקרה של חשד לפגיעה:

- לא להישאר לבד עם ההתלבטויות אלה, לחלוק התלבטויות ואחריות עם מעגלים נוספים: מנהלים, צוותים רב מקצועיים, התייעצות עם עו"ס ע"פ חוק ועוד.
- החוק אינו מאפשר לנו להשאר במקום המתלבט. אם קיים חשד סביר יש לדווח לפקידת הסעד או למשטרה לפי חוק חובת הדיווח.
- יש להעלות למודעות את נושא הפגיעה באנשים עם מוגבלות ולהתמודד עם הדילמות שהוא מעלה, כחלק מהשיח השוטף במסגרת.